

**ЗАКОН ЗА
НАРОДНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**
“Сл.весник на Р Македонија” бр. 03/02 од 15.01.2002 година

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредува работењето и организацијата на Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст Народна банка).

Член 2

Народната банка е централна банка на Република Македонија. Народната банка е единствена емисиона банка во Република Македонија.

Член 3

Основна цел на Народната банка е одржување на ценовната стабилност. Народната банка ја поддржува економската политика на земјата и финансиската стабилност на земјата, без да се загрози остварувањето на основната цел, почитувајќи ги начелата на пазарната економија.

Член 4

Народната банка е независна во остварување на функциите доверени со овој и други закони.

При остварувањето на функциите Народна банка и членовите на органите надлежни за донесување на одлуки не бараат и не добиваат инструкции од органите на државната власт и органите на државната управа.

Член 5

Народната банка е правно лице, во целосна државна сопственост со финансиска и административна самостојност.

Член 6

Народна банка ги извршува своите активности на територијата на Република Македонија.

Седиштето на Народната банка е во Скопје.

Печатот на Народната банка го содржи називот на Народната банка на македонски јазик и грбот на Република Македонија.

II. КАПИТАЛ НА НАРОДНАТА БАНКА

Член 7

Капиталот на Народната банка се состои од основен капитал и општи резерви.

Капиталот на Народната банка не може да се пренесува или да е предмет на било какво оптоварување.

Основниот капитал на Народната банка изнесува 1.254.717.815,50 денари и може да се зголемува со распоредување на нето добивката.

За зголемување на основниот капитал на Народната банка потребна е претходна согласност од Владата на Република Македонија.

Општите резерви на Народна банка се формираат и користат на начин утврден со овој закон.

III. ФУНКЦИИ НА НАРОДНАТА БАНКА

Член 10

Народната банка во рамките на своите права и одговорности ги врши следниве функции

- ја изготвува и ја спроведува монетарната политика
- ја регулира општата ликвидност на банкарскиот систем
- ја регулира ликвидноста во плаќањата спрема странство
- ја спроведува политиката на девизниот курс на денарот
- управува и ракува со девизните резерви,
- го уредува платниот систем во согласност со закон
- ги координира плаќањата и порамнувањата на сметките меѓу банките и врши дистрибуција на готовина
- врши супервизија на банките и штедилниците,
- издава книжни и ковани пари
- откупува ретки и оригинални монети од тлото на Република Македонија
- врши работи за сметка на органите на државната власт и органите на државната управа и
- ја претставува Република Македонија во меѓународните финансиски институции согласно со овој закон.

Член 11

За остварување на функциите од членот 10 на овој закон, Народната банка ги определува инструментите и мерките

1. Монетарна политика

1.1. Операции на финансиските пазари

Член 12

Народната банка учествува на финансиските пазари за остварување на основната цел преку:

- директно купување и продавање на финансиски инструменти
- договори за реоткуп на финансиски инструменти и
- купување и продавање на благородни метали

1.2. Задолжителна резерва

Член 13

Народната банка ја дефинира основата за пресметување и издвојување на задолжителната резерва на банките и штедилниците, го пропишува процентот на задолжителната резерва, начинот и роковите за пресметување и издвојување на задолжителна резерва и условите за користење на задолжителна резерва.

Народната банка ја утврдува висината на каматните стапки по кои се пресметува и плаќа каматата на издвоената задолжителна резерва на банките и штедилниците кај Народната банка.

Член 14

Во случај на неисполнување на обврската за издвојување на задолжителна резерва, односно непочитување на условите за користење на задолжителна резерва, Народната банка применува казнени каматни стапки и изрекува мерки утврдени со овој и друг закон.

1.3. Емисија на хартии од вредност

Член 15

За целите на монетарната политика Народната банка може да издава хартии од вредност

Народната банка ги определува субјектите и условите за тргување со хартиите од вредност од ставот 1 на овој член.

1.4. Кредитни операции

Член 16

Народната банка може да одобрува краткорочни кредити на банки и штедилници во земјата под услов кредитот да е осигурен со инструменти за обезбедување.

Народната банка ги утврдува условите за склучување на договори за кредит и видовите и условите за користење на инструментите за обезбедување.

1.5. Каматна политика

Член 17

Народната банка самостојно ги определува и објавува сопствените каматни стапки.

2. Одржувањето на ликвидноста во плаќањата спрема странство

Член 18

Народната банка учествува во изготвувањето на проекцијата на платниот биланс на Република Македонија и го следи нејзиното извршување.

Член 19

Народната банка, во согласност со проекцијата на платниот биланс, ги следи кредитните односи со странство.

Доколку утврди отстапувања од проекцијата на платниот биланс, Народната банка ја информира Владата на Република Македонија и предлага мерки за спречување, односно отстранување на причините кои придонесуваат за отстапување од проекцијата на платниот биланс.

2.1. Политика на девизниот курс

Член 20

Народната банка, по претходна согласност од Владата на Република Македонија, ја утврдува политиката на девизниот курс на денарот.

Народната банка ја спроведува политиката на девизниот курс на денарот во согласност со остварува нето на основната цел.

Член 21

Нарочната банка ја спроведува политиката на девизниот курс на денарот преку:

- купување и продавање девизи хартии од вредност во странска валута и благородни метали и
- банкарски операции со домашни и странски институции

Член 22

Народната банка во свое име и за своја сметка може да се задолжува во странство со краткорочни кредити до една година до 3% од висината на нето девизните резерви.

Народната банка во свое име а за сметка на Република Македонија може да се задолжува само врз основа на закон.

Член 23

Заради одржување на ликвидноста во плаќањата спрема странство Народна банка може да пропише обврска на овластените банки да држат определен износ на ликвидни девизни средства и други мерки за кои е овластена со закон.

Член 24

Народната банка врши надзор на девизното работење на банките и менувачките работи на менувачниците.

Народната банка врши посреден надзор и на другите резиденти, согласно со Законот за девизното работење.

Доколку преку надзорот се утврдат незаконитости и неправилности во работењето на субјектите од ставовите 1 и 2 на овој член Народната банка презема мерки согласно овој и друг закон.

2.2. Управување и ракување со девизните резерви на Република Македонија

Член 25

Народната банка управува и ракува со девизните резерви на Република Македонија.

Член 26

Девизните резерви на Република Македонија со кои ракува Народната банка се држат во земјата во трезорот на Народната банка во конвертибилна странска валута, злато и странски државни хартии од вредност и на сметка во странство во вид на депозити во девизи, злато и странски хартии од вредност.

Член 27

Министерот за финансии и гувернерот на Народната банка склучуваат договор за управување и ракување со девизните резерви на Република Македонија.

Член 28

Пласирањето и чувањето на девизните резерви се врши според критериумите на сигурност, ликвидност и рентабилност, при што се има предвид рочната и валутната структура на плаќањата спрема странство.

3. Платен систем

Член 29

Народната банка ги координира плаќањата и порамнувањата на сметките меѓу банките и врши дистрибуција на готовина на банките. Народната банка врши надзор над законитоста и функционирањето на платниот систем во согласност со овој и други закони. Народната банка отвора и води сметки на банки, трезорска сметка, сметки на фондови, депозитни сметки на брокерски друштва и други сметки кои со закон е пропишано да се водат во Народната банка и врши такање од сметките.

Член 30

Народната банка е агент на органите на државната власт во платниот промет со странство.

4. Супервизија

Член 31

За обезбедување и одржување на сигурен и стабилен банкарски систем почитувајќи ги меѓународните стандарди, Народната банка донесува одлуки и пропишува методологии и стандарди.

Гувернерот на Народната банка пропишува подетален начин на водење на сметководство на банките и штедилниците во согласност со прописите за сметководството и општо прифатените сметководствени стандарди.

Член 32

Народната банка врши супервизија на банките и штедилниците.

Со супервизијата Народната банка ја оценува усогласеноста на работењето на банките и штедилниците со прописите и супервизорските стандарди.

Супервизијата се врши посредно преку перманентно вонтеренско следење на документацијата што банките и штедилниците ја доставуваат до Народната банка и непосредно, со теренска контрола во самата банка и штедилница, преку целосна или делумна контрола на работењето на банката и штедилницата.

Банките и штедилниците се должни по барање на Народната банка да ја доставуваат потребната документација и податоци за вршење на супервизијата од овој член.

Народната банка врши надзор и на работењето на субјектите кои согласно со Законот за банките се сметаат за поврзани со банките.

Член 33

Доколку со супервизијата од членот 32 на овој закон се утврди непридржување на банките, односно штедилниците кон пропишани стандарди и се констатираат неуреденост и неправилности во спроведувањето на прописите, гувернерот е должен да преземе мерки против банката односно штедилницата и да определи рокови за усогласување со стандардите и за отстранување на утврдените неуредности и неправилности.

Член 34

Покрај мерките од членовите 85 и 86 од Законот за банките гувернерот, со решение може да ги преземе и следниве мерки.

- 1) забрана за вршење на дел или сите финансиски активности,
- 2) оданочување на користење средства од при мерната емисија
- 3) ограничување на порастот на пласманите
- 4) запирање на вршење на девизно валутни и менувачки работи во земјата
- 5) исклучување од учество на девизниот пазар
- 6) запирање на плаќањата кон странство освен плаќањата по пристигнати обврски и
- 7) ограничување на задолжувањето во странство

Народната банка врши надзор над спроведувањето на мерките од ставот 1 на овој член.

Гувернерот може да овласти работник од Народната банка кој ќе врши надзор над спроведување на мерките и во самата банка.

Против решение од ставот 1 на овој член може да се поднесе жалба до Советот на Народната банка во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Жалбата против решението од ставот 1 на овој член не го задржува решението од извршување.

Член 35

Народната банка утврдува настанување на состојба на неликвидност на банка и штедилница и презема мерки.

Народната банка може да ја исклучи од платниот промет банката или штедилницата која е неликвидна.

Народната банка со одлука ги утврдува условите за преземање мерки и за исклучување од платниот промет на неликвидна банка и штедилница.

За исклучување од платниот промет заради неликвидност на банката или штедилницата, Народната банка ги известува:

- Собранието на банката, односно штедилницата
- Клириншката куќа и
- Централниот депозитар за хартии од вредност.

Член 36

Доколку, и покрај преземените мерки од членот 34 став 1 на овој закон, финансиската состојба во банката или штедилницата не се подобри, гувернерот донесува решение со кое на банката, односно штедилницата и се укинува дозволата за основање и работа.

Член 37

Народната банка не одговара за штетите спрема трети лица што можат да настанат поради мерките за зачувување на стабилноста и сигурноста и сигурноста на одделна банка и штедилница или банкарскиот систем во целина, преземени од страна на супервизијата, освен во случаите кога супервизијата ги пречекорила овластувањата пропишани со закон.

Супервизорот или лице кое повеќе не е супервизор (промена на работно место, пензија) не одговара за штетите спрема трети лица што можат да настанат поради мерките за зачувување на стабилноста и сигурноста на одделна банка и штедилница или банкарскиот систем во целина, освен во случаите кога супервизорот или лицето е осуден за кривично дело во врска со работењето со правосилна пресуда.

Доколку лицето од ставот 2 на овој член е ослободено од одговорност, трошоците предизвикани од водење на судска постапка против него ги поднесува Народната банка.

Член 38

Народната банка може да разменува информации со супервизорски органи на други земји за супервизијата на меѓународно активни банки.

Народната банка може да одобри теренска контрола на странска банка, подружница на странска банка и филијала на странска банка во Република Македонија од страна на супервизорските органи на земјата во која се наоѓа седиштето на банката основач.

Примерок од записникот од извршената контрола од ставот 2 на овој член, задолжително се доставува до Народната банка во рок од два месеца од извршената контрола.

За остварување на правото од ставовите 1 и 2 од овој член, Народната банка бара од супервизорските органи од другите земји да обезбедат

правна и оперативна способност за обезбедување доверливост на податоците.

Информациите од ставот 1 на овој член и записникот од ставот 3 на овој член претставуваат службена тајна.

Член 39

За извршување на функциите предвидени со овој закон, Народната банка може да бара податоци за сопственоста на хартиите од вредност кои се чуваат кај Централниот депозитар за хартии од вредност.

5. Воспоставување информативен систем

Член 40

За извршување на функциите, Народната банка прибира, обработува, објавува и дистрибуира податоци и информации.

Народната банка ги пропишува начинот и обемот на прибирање и на обработка, дистрибуирање и објавување на прибраните податоци и информации.

Член 41

Народната банка и Министерството за финансии разменуваат податоци и информации релевантни за функционирање на монетарниот и финансискиот систем.

Податоците и информациите за поединечни физички и правни лица, добиени во врска со извршување на функциите на Народната банка, претставуваат службена тајна.

6. Издавање на книжни и ковани пари

Член 42

Народната банка има исклучиво право да издава книжни и ковани пари, кои се деноминирани во денари и претставуваат законско средство за плаќање во Република Македонија.

Народната банка ги утврдува апоените и основните белези на книжните и кованите пари што ги издава.

Член 43

Изработката и дистрибуцијата на книжните и кованите пари од член 42 на овој закон е во надлежност на Народната банка.

Член 44

Народната банка ги повлекува од оптек книжните и кованите пари кои престанале да бидат законско средство за плаќање.

Повлекувањето и замената на книжните и кованите пари се врши во рокови и на начин утврден со одлука на Народната банка.

Народната банка е должна во јавно гласило да ја објави одлуката за роковите и начинот за повлекување и замена на книжните и кованите пари.

По истекот на јавно објавениот рок, книжните и кованите пари кои се повлекуваат од оптек, престануваат да бидат законско средство за плаќање.

Член 45

Народната банка ги заменува книжните и кованите пари што станале непогодни за промет, под услови и начин што таа ќе ги определи.

Член 46

Фалсификуваните книжни и ковани пари се предмет на одземање без надомест.

Гувернерот на Народната банка, во согласност со министерот за внатрешни работи, ги пропишува принципите и процедурите за утврдување на фалсификувани книжни и ковани пари и процедурите што следат.

Народната банка има ексклузивно право да дава експертско мислење за автентичноста на книжните и кованите пари деноминирани во денари.

Член 47

Народна банка, во согласност со Владата на Република Македонија, го утврдува најнискиот апоен во прометот со кој се заокружува крајната пресметка во готовинскиот и безготовинскиот платен промет, како и во деловните книги.

Член 48

Владата на Република Македонија донесува одлука за издавање книжни пари за вонредни потреби на Републиката настанати поради воена состојба.

Член 49

Народната банка издава пригодни ковани пари во согласност со закон.

7. Работи за сметка на органите на државната власт и органите на државната управа

Член 50

Народната банка, за сметка на органите на државната власт и органите на државната управа, може да врши депозитни работи, пласман и тргување со хартии од вредност, платен промет и други финансиски активности, согласно со овој и друг закон.

Член 51

Народната банка не одобрува позајмици или кредити на органите на државната власт и органите на државната управа.

Народната банка не гарантира за преземените обврски на органите од ставот 1 на овој член и не купува директно нивни должнички инструменти.

Член 52

Одредбите од член 51 не се однесуваат на:

- финансирање на обврските на Република Македонија спрема Меѓународниот монетарен фонд и
- кредити или позајмици со рок на достасување до еден ден, без можност за обновување и продолжување.

8. Претставување на Република Македонија во меѓународни финансиски институции

Член 53

Народната банка членува во Банката за меѓународни порамнувања и во други меѓународни финансиски институции и организации.

IV. ОДНОСИ НА НАРОДНАТА БАНКА СО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 54

Народната банка ја доставува одлуката за целите на монетарната политика до Собранието на Република Македонија. Составен дел на одлуката е проекцијата на монетарната политика.

Одлуката за целите на монетарната политика и проекцијата на монетарната политика, Народната банка ги објавува најдоцна два месеци по нивното донесување од страна на Советот на Народната банка.

Член 55

Народната банка поднесува до Собранието на Република Македонија:

- 1) полугодишен и годишен извештај за работењето;
 - 2) полугодишен и годишен извештај за супервизија и преземени мерки спрема банките и штедилниците и
 - 3) полугодишен и годишен извештај за ракување со девизните резерви.
- Извештаите од ставот 1 точка 1 на овој член Народната банка е должна да ги објави најдоцна шест месеци од истекот на периодот за кој се изготвени.

V. ОРГАНИ НА НАРОДНАТА БАНКА

Член 56

Органи на Народната банка се: Советот на Народната банка и гувернерот на Народната банка.

1. Совет на Народната банка

Член 57

Советот на Народната банка го сочинуваат гувернерот на Народната банка, двајца вицегувернери и шест членови. Двајца од членовите се професионално ангажирани во Советот на Народната банка.

Собранието на Република Македонија при именувањето на членовите на Советот на Народната банка одлучува кои од нив ќе бидат професионално ангажирани во Советот на Народната банка.

Член 58

Членовите на Советот на Народната банка се државјани на Република Македонија, имаат високо образование и се со професионално искуство во финансиската или правната сфера.

Член на Советот на Народната банка не може да биде:

- член на органите на банка или штедилница;
- вработен во банка или штедилница;
- лице на раководно место во банка или штедилница над која е поведсна стечајна постапка;
- функционер кој раководи со државен орган, јавно претпријатие или локална самоуправа;
- лице на кое му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење професија, дејност или должност;
- член на органи на управување со синдикат;
- нето должник или претставник нането должник во банка или штедилница;
- раководно лице на друштво кое има мнозинска сопственост на банка и
- акционер со над 10% од акциите или уделите со право на управување во банка или штедилница.

Член на Советот на Народната банка и вицегубернерот кој не е член на Советот на Народната банка не можат да бидат на раководни места, да се вработат или да основаат банка или штедилница една година по завршувањето на нивниот мандат или отповикувањето.

Лице кое е член на политичка партија може да биде член на Советот на Народната банка само доколку по сопствена волја се повлече од партијата за време на мандатот во Советот на Народната банка.

Член 59

Претседател на Советот на Народната банка е губернерот на Народната банка. Во отсуство на губернерот, функцијата претседател на Советот ја врши вицегубернер член на Советот на Народната банка кој од страна на губернерот е овластен да го заменува.

Член 60

Членовите на Советот на Народната банка, освен вицегубернерите, ги именува Собранието на Република Македонија, на предлог на претседателот на Република Македонија, за период од седум години.

Членовите на Советот на Народната банка, освен губернерот и вицегубернерите, немаат право на последователен избор.

Мандатот на член на Советот на Народната банка престанува:

- по истекот на 7 години од денот кога е именуван;
- во случај на смрт;
- во случај на негова оставка;
- во случај на отповикување.

Член на Советот на Народната банка може да биде отповикан:

- во случај кога е осуден за кривично дело;
- кога од страна на судот му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на професија, дејност или должност на раководно лице во институција;
- во случај на долготрајна тешка болест, која го спречува во извршувањето на своите обврски;
- ако ја изгубил деловната способност и
- ако ја извршува функцијата на начин што е штетен на интересите на Народна банка.

Отповикувањето на член на Советот на Народната банка се врши според истата постапка како и за негово именување.

Член 61

Советот на Народната банка и секој негов член се одговорни пред Собранието на Република Македонија за остварување на функциите и задачите на Народната банка утврдени со овој и со друг закон.

Член 62

Членовите кои се професионално ангажирани во Советот на Народната банка примаат плата во висина на просечната плата на вицегубернерите, а другите надворешни членови на Советот на Народната банка примаат надоместок во висина од една третина од платата на губернерот.

Членовите на Советот на Народната банка се должни најмалку еднаш, на почетокот на секоја година, да дадат изјава за постоење или непостоење на конфликт на интереси.

Доколку поради постоење на конфликт на интереси објективноста на член на Советот на Народната банка е доведена во прашање, членот на Советот е должен да даде изјава пред одлучувањето по тоа прашање и да се из земе од одлучувањето.

Член 63

Советот на Народната банка одлучува на седници.

Министерот за финансии може да присуствува на седниците на советот на Народната банка и да учествува во дискусиите, без право на глас.

На седниците на Советот на Народната банка можат, по покана да присуствуваат и други лица.

Член 64

Советот на Народната банка:

- 1) ја донесува одлуката за целите на монетарната политика;
- 2) ги донесува мерките и инструментите за реализирањето на монетарната политика и го следи нејзиното реализирање;
- 3) ја утврдува политиката на девизниот курс на денарот, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија;
- 4) го донесува Финансискиот план и годишната сметка на Народната банка;
- 5) го донесува Статутот на Народната банка;

- 6) одлучува за издавање и за пуштање во оптек на нови апоени на книжни и ковани пари, како и за повлекување од оптек на книжни и ковани пари;
- 7) ги утврдува начинот и условите за купување и продажба на злато и други благородни метали;
- 8) одлучува за воспоставување на нумизматичка збирка на ретки и оригинални монети од тлото на Република Македонија;
- 9) ги утврдува правилата и стандардите за извршување на надзор и супервизија;
- 10) ги утврдува видовите и условите за користење на инструментите за обезбедување на кредити што се одобруваат на банките и штедилниците;
- 11) ја утврдува висината, намените и начинот на користење на основниот капитал;
- 12) одлучува за пласирањето на девизните резерви;
- 13) го усвојува полугодишниот и годишниот извештај;
- 14) ја утврдува единствената тарифа според која се наплатуваат надоместоците за услугите што ги врши Народната банка;
- 15) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Народна банка;
- 16) донесува програма за работа на службата за внатрешна ревизија;
- 17) избира и разрешува директор на службата за внатрешна ревизија и одлучува за работниот однос на директорот по неговиот престанок;
- 18) ја надгледува работата на службата за внатрешна ревизија и ги усвојува извештаите за работењето на службата;
- 19) одлучува по жалби против решенија донесени од гувернерот;
- 20) го усвојува полугодишниот и годишниот извештај за супервизија и преземените мерки;
- 21) го усвојува полугодишниот и годишниот извештај за ракување со девизните резерви и
- 22) одлучува за други прашања што со закон се ставени во надлежност на Народната банка, а кои не се во надлежност на гувернерот на Народната банка.

Член 65

Одлуките на Советот на Народната банка од членот 64 точки 5, 7, 8, 10 и 12 на овој закон задолжително се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија".

Член 66

Советот на Народната банка донесува Деловник за својата работа.

Член 67

Советот на Народната банка одлучува со просто мнозинство на гласови на сите членови на Советот на Народната банка.

Советот на Народната банка може полноправно да одлучува во присуство на најмалку шест члена на Советот на Народната банка, меѓу кои задолжително гувернерот или вицегувернерот овластен да го заменува.

За одлуката за целите на монетарната политика, Советот на Народната банка одлучува со повеќе од две третини од вкупниот број на сите членови.

Ако Советот на Народната банка при одлучувањето од ставовите 1 и 2 на овој член не изгласа, односно не донесе одлука, а гувернерот на Народната банка оцени дека поради не донесувањето на одлуката може да настанат значителни нарушувања во остварувањето на основната цел, за тоа му доставува извештај на Собранието на Република Македонија со поединечни мислења на членовите на Советот на Народната банка и ја донесува одлуката за која не е постигната согласност.

Собранието на Република Македонија, на првата наредна седница донесува конечна одлука за спорните прашања од став 4 на овој член.

Во случај на жалба против решение на гувернерот, Советот на Народната банка одлучува без присуство на гувернерот и вицегувернерите.

Членовите на Советот на Народната банка кои имаат право да одлучуваат по жалба против решение на гувернерот, од своите редови, избираат претседавач кој претседава со седниците на Советот на Народната банка на кои се одлучува по жалба.

При одлучувањето од ставот 6 на овој член потребно е најмалку пет члена на Советот да присуствуваат на седницата, а одлуките се донесуваат со просто мнозинство од присутните членови.

Во случај на еднаков број гласови при одлучувањето од ставот 6 на овој член, претседавачот на Советот на Народната банка има одлучувачки глас.

2. Гувернер

Член 68

Гувернерот на Народната банка ја претставува Народната банка.

Гувернерот на Народната банка донесува одлуки и други општи акти од областа на работењето на Народната банка што со овој закон не се ставени во надлежност на Советот на Народната банка и за донесените одлуки и други општи акти го известува Советот на Народната банка, на првата наредна седница.

Член 69

Гувернерот на Народната банка е овластен да донесува упатства за единствена примена на актите на Советот на Народната банка донесени врз основа на членовите 64 и 68 од овој закон.

Упатствата и другите прописи донесени од гувернерот кои што се однесуваат на работењето на банките се доставуваат за објавување во "Службен весник на Република Македонија" во рок од три дена од денот на влегувањето во сила на упатството.

Член 70

Гувернерот и вицегувернерите на Народната банка ги именува и разрешува Собранието на Република Македонија, по предлог на претседателот на Република Македонија, за период од седум години, со право на уште еден последователен избор.

Мандатот на гувернерот престанува:

- по истекот на седум години од денот кога е именуван,
- во случај на смрт,
- во случај на негова оставка и во случај на отповикување

Гувернерот може да биде отповикан:

- во случај кога е осуден за кривично дело
- кога од страна на судот му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на професија дејност или должност на раководно лице во институцијата,
- во случај на долготрајна тешка болест, која го спречува во извршувањето на своите обврски,
- ако ја изгубил деловната способност и
- ако ја извршува функцијата на начин што е штетен на интересите на Народната банка.

Отповикувањето на гувернерот се врши според истата постапка, како и за негово именување.

Член 71

Гувернерот на Народната банка за својата работа е одговорен пред Собранието на Република Македонија.

Член 72

Во Народната банка се именуваат тројца вицегувернери.

Од редот на вицегувернерите членови на советот гувернерот овластува еден кој ќе го заменува.

Со Статутот на Народната банка се определува кои работи од својот делокруг гувернерот може да ги пренесе на вицегувернерите.

При именувањето на вицегувернерите, Собранието на Република Македонија одлучува кои вицегувернери ќе бидат членови на Советот на Народната банка.

Член 73

Мандатот на вицегувернерот престанува:

- по истекот на седум години од денот кога е именуван,
- во случај на смрт.
- во случај на негова оставка и во случај на отповикување

Вицегувернерот може да биде отповикан :

- во случај кога е осуден за кривично дело,
- кога од страна на судот му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на професија, дејност или должност на раководно лице во институцијата,
- во случај на долготрајна тешка болест, која го спречува во извршувањето на своите обврски,
- ако ја изгубил деловната способност и
- ако ја извршува функцијата на начин што е штетен на интересите на Народната банка.

Отповикувањето на вицегувернерот се врши според истата постапка како и за негово именување.

Член 74

Вицегувернерите за својата работа одговараат пред Собранието на Република Македонија.

VI. СЛУЖБА ЗА ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА

Член 75

Народната банка е должна да организира служба за внатрешна ревизија. Службата од ставот 1 на овој член е независен организационен дел во Народната банка и за работењето одговара пред Советот на Народната банка.

Службата од ставот 1 на овој член врши постојана и целосна контрола на законитоста, правилноста и ажурноста на работењето на Народната банка. Со службата од ставот 1 на овој член раководи директор што го избира и разрешува Советот на Народната банка Советот одлучува за работниот однос на директорот во случај да престанал не по негово барање.

Внатрешната ревизија се врши согласно правилникот за работење и правилата за извршување на внатрешната ревизија што ги донесува Советот на Народната банка Советот на Народната банка донесува програма за работа на службата за внатрешна ревизија.

За наодите од ревизијата службата од ставот 1 на овој член го информира гувернерот на Народната банка. Наодите од внатрешната ревизија се основа за гувернерот да преземе соодветни мерки.

Службата од ставот 1 на овој член најмалку два пати годишно до Советот на Народната банка доставува извештаи за работењето.

VII. ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ ОД РАБОТЕН ОДНОС НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО НАРОДНАТА БАНКА

Член 76

Гувернерот на Народната банка раководи и ја организира работата на Народната банка и донесува одлуки од областа на работните односи и материјално-финансиското работење, во согласност со законските овластувања.

Член 77

Гувернерот на Народната банка донесува:

- правилник за организација на работењето на Народната банка,
- правилник за систематизација на работите и работните задачи во Народната банка;
- одлука за вреднување на работните места во Народната банка и
- решенија од областа на правата и обврските кои произлегуваат од работниот однос.

Гувернерот го потпишува посебниот колективен договор за регулирање на работните односи со Синдикалната организација на Народната банка.

За прашањата од областа на работните односи што не се уредени со овој закон, ќе се применува Законот за работните односи.

Член 78

Гувернерот самостојно одлучува за засновување на работен однос, унапредување во службата, прераспоредување, стручно усовршување, одредување на плата и надоместоци од плата, наградување за особено ангажирање во работата, за изрекување на дисциплински мерки, за материјална одговорност на работниците и за престанок на работниот однос.

Член 79

Против решенијата и одлуките на гувернерот од членовите 77 став 1 и 78 на овој закон работникот има право на жалба до Советот на Народната банка.

Член 80

Вработените во Народната банка и членовите на Советот на Народната банка имаат обврска да не ги објавуваат информациите кои содржат службена или деловна тајна на лица кои не се овластени, доколку таквите информации ги добиле како резултат на нивното работење во Народната банка. односно членство во Советот на Народната банка. Оваа обврска продолжува и по престанокот на нивниот работен однос во Народна банка или нивното членство во Советот на Народната банка.

VIII. ПРИХОДИ И РАСХОДИ, РЕЗЕРВИ И РАСПРЕДЕЛБА НА НЕТО ДОБИВКА НА НАРОДНАТА БАНКА

Член 81

Народната банка остварува приходи од:

- 1) учество на финансиски пазари и емисија на хартии од вредност;
- 2) кредитни операции;
- 3) управување и ракување со девизни резерви на Република Македонија;
- 4) нето реализирани позитивни курсни разлики;
- 5) надоместоци за вршење на услуги и
- 6) други приходи.

Член 82

Од приходите што ги остварува Народната банка се намируваат:

- 1) камати на депозити кај Народната банка;
- 2) камати на хартии од вредност издадени од Народната банка;
- 3) трошоци за девизно-валутни работи;
- 4) нето реализирани негативни курсни разлики;
- 5) расходи по посебни закони;
- 6) трошоци за изработка и дистрибуција на книжни и ковани пари;
- 7) трошоци за амортизација;
- 8) материјални трошоци;

- 9) остатокот од нето пресметаните негативни курсни разлики и ревалоризираната негативна вредност на златото по покривање од ревалоризационите резерви и
10) други расходи.

Член 83

Народната банка не може да врши комерцијални активности што не се поврзани со остварувањето на нејзините функции.

Член 84

Народната банка формира општи и ревалоризациони резерви.

Член 85

Општите резерви се наменети за покривање на општите ризици во работењето на Народната банка.

Член 86

Во општите резерви се издвојува 20% од годишната нето добивка, до постигнување на нивото на основниот капитал.

Член 87

Ревалоризационите резерви се формираат од пресметаните нето позитивни курсни разлики и од ревалоризираната позитивна вредност на златото.

Член 88

Ревалоризационите резерви се наменети исклучиво за покривање на пресметаните нето негативни курсни разлики и ревалоризираната негативна вредност на златото.

Член 89

Нето добивката на Народната банка, по издвојувањата за основен капитал и за општи резерви, претставува приход на Буџетот на Република Македонија, доколку со закон поинаку не е определено.

Загубата на Народната банка се покрива од општите резерви на Народната банка, а доколку истите не се доволни, од средствата на Буџетот на Република Македонија или со издавање на државни хартии од вредност.

На хартиите од вредност од ставот 2 на овој член се пресметува и исплатува камата по каматна стапка која преовладува на пазарот на државни хартии од вредност.

Народната банка може да тргува со државните хартии од вредност.

Нето добивката на Народната банка остварена во наредните години, по издвојувањата за основен капитал и за општи резерви. Народната банка ја употребува за откуп на државните хартии од вредност.

Член 90

Трошоците на Народната банка што настануваат во вршењето работи за сметка на Републиката, се покриваат од Буџетот на Република Македонија.

IX. ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ НА НАРОДНАТА БАНКА

Член 91

Финансиска година на Народната банка претставува календарската година. Годишните финансиски извештаи се изготвуваат согласно со меѓународните сметководствени стандарди и прописите за сметководство.

Член 92

Народната банка подготвува финансиски план и годишна сметка. Финансискиот план и годишната сметка на Народната банка ги донесува Советот на Народната банка.

До донесување на финансискиот план на Народна банка, Советот на Народна банка донесува одлука за привремено финансирање на Народна банка.

Годишните финансиски извештаи на Народната банка се составен дел на Годишниот извештај на Народната банка кој се објавува.

Член 93

Годишната сметка на Народната банка ја проверува и оценува друштво за ревизија согласно со меѓународните стандарди за ревизија, за што изготвува ревизорски извештај во согласност со прописите за ревизија.

Член 94

Овластеното друштво за ревизија е должно да го достави ревизорскиот извештај до Советот на Народната банка, во рок од шест месеца по истекот на календарската година за која се однесува извештајот.

Народната банка го објавува ревизорскиот извештај од ставот 1 на овој член.

Народната банка изготвува и објавува месечни финансиски извештаи.

X. СЛУЖБЕНА И ДЕЛОВНА ТАЈНА

Член 95

Членовите на Советот на Народната банка и вработените во Народната банка се обврзани да ја чуваат службената и деловната тајна без опед на начинот на кој дошле до истите.

Обврската за чување на службената и деловната тајна ги обврзува субјектите од ставот 1 на овој член и пет години по престанокот на членството во Советот на Народната банка, односно престанок на работниот однос во Народната банка.

Податоците кои претставуваат службена и деловна тајна можат да се соопштат само на писмено барање на судот.

По исклучок од ставот 3 на овој член, во случаи утврдени со закон, Народната банка доставува податоци до Фондот за осигурување на депозити и до Дирекцијата за спречување на перење пари.

XI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 96

Со парична казна од 40 000 до 50 000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице во Народната банка, ако :

- 1) не изрече мерка во случај на неисполнување на обврската за издвојување на задолжителна резерва, односно не ги почитува условите за користење на задолжителна резерва (член 14),
- 2) спроведува кредитни операции спротивно на одредбите од овој закон (член 16),
- 3) не врши надзор и не преземе мерки согласно со одредбите од членот 24 на овој закон,
- 4) несоодветно управува и ракува со девизните резерви на Република Македонија (членови 25, 26 и 28),
- 5) постапува спротивно на одредбите од членот 29 на овој закон,
- 6) не врши надзор над спроведувањето на мерки од својата надлежност (член 34),
- 7) не преземе мерки при утврдена состојба на неликвидност на банка или штедилница (член 35 став 1),
- 8) не донесе решение со кое на банка, односно штедилница и се укинува дозволата за работа (член 36),
- 9) спроведува дејствија спротивни на член 51 од овој закон и
- 10) не доставува извештаи согласно со одредбите од член 55 на овој закон

Член 97

Со парична казна од 40 000 до 50 000 денари ќе се казни за прекршок вработен или член на Советот на Народната банка ако објави или даде на неовластени лица информации кои претставуваат службена или деловна тајна (членови 80 и 95)

Член 98

Со парична казна од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок банка или штедилница ако:

- 1) не се придржува на начинот и роковите за пресметување и издвојување на задолжителната резерва и условите за користење на задолжителната резерва пропишани од страна на Народната банка (член 13),
- 2) не се придржува на обврската да држи определен износ на ликвидни девизни средства (член 23),
- 3) не ја достави или ненавремено ја достави до Народната банка потребната документација и податоци (член 32) и
- 4) не ги спроведува мерките преземени со решение на гувернерот(член 34).

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни одговорното лице во банка или штедилница за прекршок од став 1 на овој член.

Член 99

Со парична казна од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок менувачница ако не ги спроведува мерките преземени од страна на Народната банка (член 24).

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни одговорното лице во менувачница за прекршок од став 1 на овој член.

Член 100

Со парична казна од 100.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице кое согласно со законот за банките се смета за поврзан субјект со банката ако го оневозможи надзорот од страна на Народната банка (член 32).

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни одговорното лице во правното лице од став 1 на овој член за прекршок од став 1 на овој член.

Со парична казна од 10.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице кое согласно со Законот за банките се смета за поврзан субјект со банката ако го оневозможи надзорот од страна на Народната банка (член 32).

XII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 101

Членовите на Советот на Народната банка избрани од Собранието на Република Македонија до денот на влегувањето во сила на овој закон, остануваат на должност до истекот на рокот за кој се избрани.

Член 102

Со влегувањето во сила на овој закон на местото на заменикот на гувернерот на Народната банка, како член на Советот на Народната банка се назначува еден вицегувернер.

По истекот на мандатот на првиот назначен член на Советот на Народната банка, на негово место како член на Советот се назначува вториот вицегувернер.

Член 103

Со влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за Народната банка на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр. 26/92,4/93 29/93 78/94 и 37/98).

Член 104

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.